

ALS MÁRTIRS DE LA LLIBERTAT

22-JULIOL-22

1872 * TARRASSA * 1881

TARRASSENCHS: ¡Visca Tarrassa!
¡Viscan las Llibertats, los liberales y los pobles sempre entusiastas per la conquesta de la Llibertat!

¡Oh, Llibertat! ¡Tu ets lo mes preuhat dels drets humans; la primera necessitat de la vida; la primera dignitat dels pobles!...

Qui consent l' esclavatje... no mereix altre cosa.

L' acte mes honrós qu' un poble pot fer, es conquistar la Llibertat y honrar als que per ella han sacrificat sas vidas.

¡Hi ha mort mes digne, mes gloriosa, mes bella que 'l morir per la Llibertat? Tots los camps, son camps honrosos quan se lluyta per ella. No hi ha mort afrentosa, quan se mort per la Llibertat.

Las alenadas dels pobles dignes pera conquistar la Llibertat, han de ser tramontanadas arrasadoras... L' impuls dels pobles pera conquistar la Llibertat, ha de ser com la furia de la torrentada...

La llum de las lluytas pera conquistar la Llibertat, ha de ser mes intensa que la de las auroras boreals. Perque no hi ha pau, ni justicia, ni dret, ni deber, ni solidaritat, ni amor, ni res, sense la Llibertat.

¡Viscan los tarrasenchs, perque honran als mártirs de la Llibertat!

Sigueu sempre fidels guardadors de vostre lema de: *Tarrasenchs: ¡Visca Tarrassa!* lema preciós, digne, redemptor y de gran exemple.

EN LAS TOMBAS DE

JOVER Y ALAGORDA⁽¹⁾

Tomba freda y espantosa que sota 'l marbre reposa la guerra y l' heroicitat. Deix' que vingui ab ulls plorosos á llensar ays llastimosos nascuts d' un cor trossejat.

Sempre la mort d' ira folla busca per tot y escorcolla, y may farta se la veu. Sempre enarbolant sa dalla, com segador sega y talla y desfá per tot arreu.

Mes á voltas, res pot torsa, la dalla no te prou forsa; talla sí, mes sens matar. Es ventada passatjera, que fa blincar la palmera sense poderla arrencar.

Ab la gloria y l' heroisme no es la mort, lo fatalisme sol ser sempre son butxí. Aixís va sé' en la jornada qu' al impuls d' una ventada dos héroes van sucumbí.

¡Jover! ¡Alagorda! l' historia ja de inmarcesible gloria vostres fronts ha coronat. May oblidarém nosaltres que la sanch dáreu vosaltres per la santa Llibertat.

Per' xo avuy ab ulls plorosos llensém tots ays llastimosos en la tomba 'n que hos trobéu. Si aquell dia sucumbireu, no per nosaltres morireu; sempre ¡oh mártirs! viviréu.

Ramon COLL GORINA

MANRESA Y TARRASSA

EN LA ÚLTIMA GUERRA CIVIL

(IMPROVISACIÓ)

Uns quants espanyols espuris ne sumiren al país, portats de móvils innobles, en cruel guerra civil.

Rastre á cada pas deixantne de sos depravats instints, de religió, Deu y patria ne proferian lo crit.

Manresa com tu, Tarrassa, recort ne te dels carlins; si be lo recort que 'n guarda n' es un recort molt distint.

Tu lograres ferne frente á 'n aquell traydor partit. Quan se n' adoná Manresa la faccia ja n' era dins.

Impossible recordarne aquella terrible nit, sens de coratge sentirne la sanch encara bullir.

Per tot arreu ne deixaren estampats sos malvats dits. ¡Com que n' era sa bandera la del pillatge y 'l crim!

Victorias hi ha que deshonran lluny de dar gloria y profit; que si passen á l' historia ocupan un lloch ruí.

Victorias hi ha que deshonran puig ne son victorias vils. D' eixas fou la que en Manresa la facció lográ obtenir.

Tu ¡oh Egara! afortunada més que no Athanagria, al fi de Carlos las hosts vandálicas minvadas feres fugir.

Tres cops més nombrosas n' eran las del ferós enemich que no tas forsas, escasas per poguer sols resistir.

Mes tos defensors, en cambi si poch, com més lo perill creixia, més se mostravan esforsats y decidits.

¡Oh! si poch, eran, en cambi braus com lleons, com saguntins, s' aixecava inexpugnable un baluart en cada pit.

¡Gloria á la inmortal Tarrassa! ¡Honor á sos inclits fills, que per la patria com héroes saben lluytar y morir!

Joseph MARTRUS

Un dels nostres col·laboradors, ausent de Barcelona, nos ha remés un duro, pera ser anyadit á la suscripció Arrufat, que desitja consti ab lo nom de *Fivaller*.

Lo total de dita suscripció es donchs lo següent:

	Rals
Primera y segona semana	197'50
R. A. y A. Fivaller.	20
Total.	217'50

qual producte resta á disposició de la comissió especial.

Si després de haber satisfet los gastos que ocasioná l' asistencia en sos últims dias, quedés algun sobrant, desitjariam que s' esculpís una senzilla y modesta llosa que podria dir

J. ARRUFAT S.
LIBRE-PENSADOR-REVOLUCIONARI
1807 * 1881

però col·locarla al petit y abandonat cementiri dels impenitents, ahont los reverents capellans católics solen llensar com á gossos als que no moren en los brassos de la santa religió, que tanta sanch y tanta llana ha escampat per tota la terra.

Quatre frares rodavan per La Bisbal ab lo sant objecte de instalarshi.

Pero 'ls reverents pares feyan uns ulls com unas taronjas, que ja saben que en la terra del suro no s' hi cultiva la llana.

Y prompte notaren que se 'ls hi feya una cara de tres deus.

Los frares també ho saben que acostuma ploure y devegadas pedregar, quan s' ennuvola, y sortiren de La Bisbal en busca de un lloch ahont poderse dedicar á la vida contemplativa sense pena ni cuidado, prenent lo xocolate de Lopez á tot hora del dia.

Los bisbalenchs ja ho saben alló de

Prop de frare ni de riu
aucellet no hi fassis niu.

Además la Tramontana, aquest vent ampurdanés que també bufa per La Bisbal, no deixa fermentar los miasmas que producixen las calamitats públicas.

¡Fora frares! ¡Fora pestes!

A Santa Coloma de Farnés aquestos dias hi habia un xiu... xiu... ocasionat per la presencia de alguns diputats en aquella població, no faltanthi algú que relacionés lo cambi de un important funcionari públich y la visita mencionada ab las próximas elecciones.

¡Ah dolents!... ¿que no ho conceixeu que no poden ser aquestos misteris? Aquells diputats podian venir pera portarvos la felicitat, construir totas las carreteras y camins que volgueu, rebaixarvos las contribucions y hasta assegurarvos que s' interessarán per fervos anar al cel... en cos y ánima.

¿Qué voleu més?

De la caixa ahont los reverents de la catedral de Sevilla sempre hi guardan una poma per la set, han desaparegut uns quants mils duros.

Los heretjes podrán atribuirho á un cástich per faltar al vot de pobresa, pero jo més misericordiós, me contento preguntant:

¿Qui tenia las claus?

A Cornellá hi há un arcalde que posa tres duros de multa als establiments de recreo que no tinguin tancat á l' hora que ell disposa, y en cambi no 's cuyda poch ni molt de fer sauejar un llot que se 'n diu la *sanja del terraplé*, plena de ayguas corrompudas, que si no han fet desarrollar malalties en gran, será... perque encara la divina Providencia no deu haber passat lo recado.

Aqueix arcalde es de procedencia conservadora.

—Ara ja ho entenche; es que vol que 's desarrolli alguna epidemia per després dir que es un cástich de Deu.

Se 'ns han acostat á nostra redacció algunas personas interessadas ab las familias dels dos joves morts per los carrabiners en Molins de Rey, qual noticia doná LA TRAMONTANA en un de sos números passats, fentnos constar que 'ls dos individuos morts eran de bona conducta y que may habian anat ab los carlins, com se 'ns habia comunicat á nosaltres.

Amants de la veritat, doném ab gust la rectificació.

(1) Aquesta poesia y la següent foren llegidas en lo cementiri de Tarrassa lo 22 del corrent devant las tombas dels mártirs de la Llibertat.

La Mosca sembla que dupta de que se hage donat ordre de presentar las láminas dels periódichs ilustrats á la censura previa.

Lo que es aquí á Barcelona no cal duptarho, amiga, puig á nosaltres se 'ns comunicá la ordre la setmana passada, y á la primera lámina que hi portarem se 'ns quedaren las inscripcions, sens dupte per vía de penyora.

Aquesta setmana habem estat mes de vintiquatre horas darrera 'l permís, y de la Governació encara no n' habem tret res en net.

A última hora 'l senyor Fiscal de imprenta nos ha autorisat la lámina, sino encara estariam als llims.

Tinch por que respecte á imprenta aviat estarem pitjor que ab en Cánovas.

Per lo demás crega La Mosca que sentim son percans com qui mes puga sentirlo, puig sabem de sobras que

Quan vegis las barbas del vehí cremar
posa las tevas á remullar.

A Roma l' altre dia va haberhi un sainete que s' hi podian llogar cadiras.

Figúrintse que 'ls católichs y apostólichs de allí (aquells sí que també podian ser romans), van trasladar los restos de Pio IX de la basílica d' en Pere á la d' en Llorens en só de manifestació, y alguns lliberals que tindran molt de romans pero poch de católichs y apostólichs, van amenisar la festa ab algun xiulet, cansons de aquellas que fan anar al infern, y de tant en tant alguna garrotada. (Desgraciadament pocas de las últimas... com podriam dir parodiant en Brusi ab alló dels cotxes de tercera.)

Los aprenents de frares y pretendents á sants van defensarse á cops de ciri (se coneix que per allí no hi habia católichs apostólichs espanyols) moventse una sarsuela que ni al teatro Masini.

Los crits de *turris eburnea* y *domus aurea* se barrejavan ab los de ¡viva Italia! y ¡viva Garibaldi!!

¡Bona funció! ¡Jo 'n pagaria deu rals encara que tingués d' enmatllevarlos!

Si la vinguessen á representar á Barcelona farian quartos.

Lo cardenal arquebisbe de Toledo ha donat una proclama ab lo nom de pastoral, ab motiu dels escándols de Roma, demanant que anessim á treure 'ls italians de la seva capital, porque allí, segons ell, no hi ha de haber més Deu ni soberá que 'l papa; y en fi, una pastoral que respirava pólvora pe 'ls quatre costats.

Aquell *manso* paperot ha produit fortas reclamacions del representant de Italia á Madrid, y fins se n' han ocupat los ministros, que sembla que han resolt... dir al cardenal que no hi torni més.

Si la cosa succehís al revés y l' ofensor fos un períodista liberal avansat....

¿També s' accontentarian dihentli que no hi tornés més?

Lo nostre editor acaba de publicar un volum groixut com duas vegadas la panxa de un canonje, titolat *Armas portátiles de fuego*, ilustrat ab la friolera de 400 grabats, ahont se troban molt ben esplicadas todas las armas de foch manejables que s' han inventat desde que 's coneix la pólvora.

Vostés dirán: ¿l' editor de LA TRAMONTANA se entreté en publicar llibres de destrucció, quan tants nos en faltan d' educació?

—Ja veurán, fillets, repassin l' historia de la humanitat y trobarán que la pólvora y la sanch han vingut á realisar moltras teorias explicadas

per la tinta. Y per més que sia sensible, debém dir que encara se ha de fer molt de foch.

No hay mal que por bien no venga.

¡Apa! Dotze pessetas y bon profit.

Advertencia.—Als sagristants y seminaristas á preu doble, sino dintre quatre dias no quedaria ni un llibre pe 'ls del gorro vermell.

Després de vuyt anys d' estar presos, á Alcoy s' han sobressehit las causas de uns infelissos treballadors, posantlos en llibertat.

¡A bon' hora! ¡Podian esperar á que 's morissen de vells!

A Sanlúcar de Barrameda ara s' han recordat de desagrarivar á Deu, fent funcions en todas las iglesias per donar satisfaccions á la divina Providencia porque 'l poble en 1873 va fer quartels dels llochs destinats á sucursals del cel y del purgatori.

Vetaquí que si no estavan en gracia de Deu aquellas iglesias, tot lo fet en ellas fins avuy será una especie de moneda falsa celestial, com si diguessim unas mitjas pelas llisas que al mercat del cel deurán rebutjarlas.

Ja deya be aquella vella...

Llástima que 'ls compromisos que la companyia de declamació italiana te á Italia la impedeixin donar més funcions en lo nostre teatro de Novetats.

La companyia Bellotti-Bon, com habem dit altres vegadas, es un quadro de conjunt acabat y de parts de primer ordre, digne dels aplausos del públich inteligent.

Un noy de quinze anys desaparegué de la casa dels seus pares en aquesta capital per anarsen darrera de uns missionistas.

Mentres las faltas ó delictes de aquestos nous seqüestradors no 's castiguin com si 'ls cometés qualsevol altre persona, farán lo que 'ls donará la gana.

Ja passa d' escandol lo de las rifas...

Desde Alemania casas banqueras se dedican á explotar las butxacas dels afamats per ser ríchs...

Y aixís logran ser encara més pobres.

CORRESPONDENCIA PARTICULAR

DE LA TRAMONTANA

Madrid vint y vuyt.—Urgent. Segons diuhem malas veus, l' arribada dels jueus nos farà anar malament.

Será indemnizat com cal per la Fransa, lo de Orán; las cosás no acabarán com volia *El Imparcial*.

Per los diputats á Corts s' han fet grans preparatius, y á més de votar los vius fins crech votarán los morts.

S' han dat varios nombraments com sol ferse tots los anys; han anat á pendrer banys alguns que están molt calents.

¡Ah!... una cosa cosa 'ls diré que me n' habia olvidat; votin pera diputat á n' en

J. T. y P. T.

PENSAMENTS

Lo treballador es esclau de la miseria. Los sabaters fan dilluns porque no fan diumenje.

L' home que crida molt no diu res, porque á tothom atonteix y ningú sap lo que ha dit.

Lo rich es com la filoxera, que fa molt mal y no 's veu.

S. PIERS

LO GENI

La continuacion del padecer engendra paciencia.

NIERREBERG

Lo geni dona gustos y disgustos; lo geni dona penas y alegrías; lo geni ens fa passar bons y mals dias; lo geni als homes fa flachs ó robustos.

Ell als homes valents dona molts sustos; ell als sabis fa fer mil bogerías; per ell continuament se fan poesias; per ell se fan pinturas y 's fan bustos.

Uns diuhem que lo geni no 's cambia, tinguem ó no tinguem bona conciencia; altres sostenen qu' aixó n' es tontería porque «patint s' engendra la paciencia:» tenim donchs de fer tots la cortesia devant d' aquesta enérgica sentencia.

A. FARIGOLA

EPIGRAMAS

—¿A qué ve aquest capellá?...
—A ajudarte á ben morir.
—Donchs ja se 'n pot entorná; lo que hauria de venir á ajudarme á ben curá.

—Vinch á comprarli un lliet
—De monja deurá volerlo.
—Res de monjas ni de frares; jo 'l que vull un lliet de ferro.

Rosendo ARÚS y ARDERIU

La Lley de Deu titolat publicá mossen Bernat un llibre que furor feu; y ara conta don Enrich que dit mossen s' ha fet rich explotant *La Lley de Deu*.

F. P. V.

XARADA

Tant *hu, dos* com *tres* ne son musicals; tot noya que n' es s' evita alguns mals.

SOLUCIONS

Á LAS CABORIAS DEL NÚMERO PASSAT

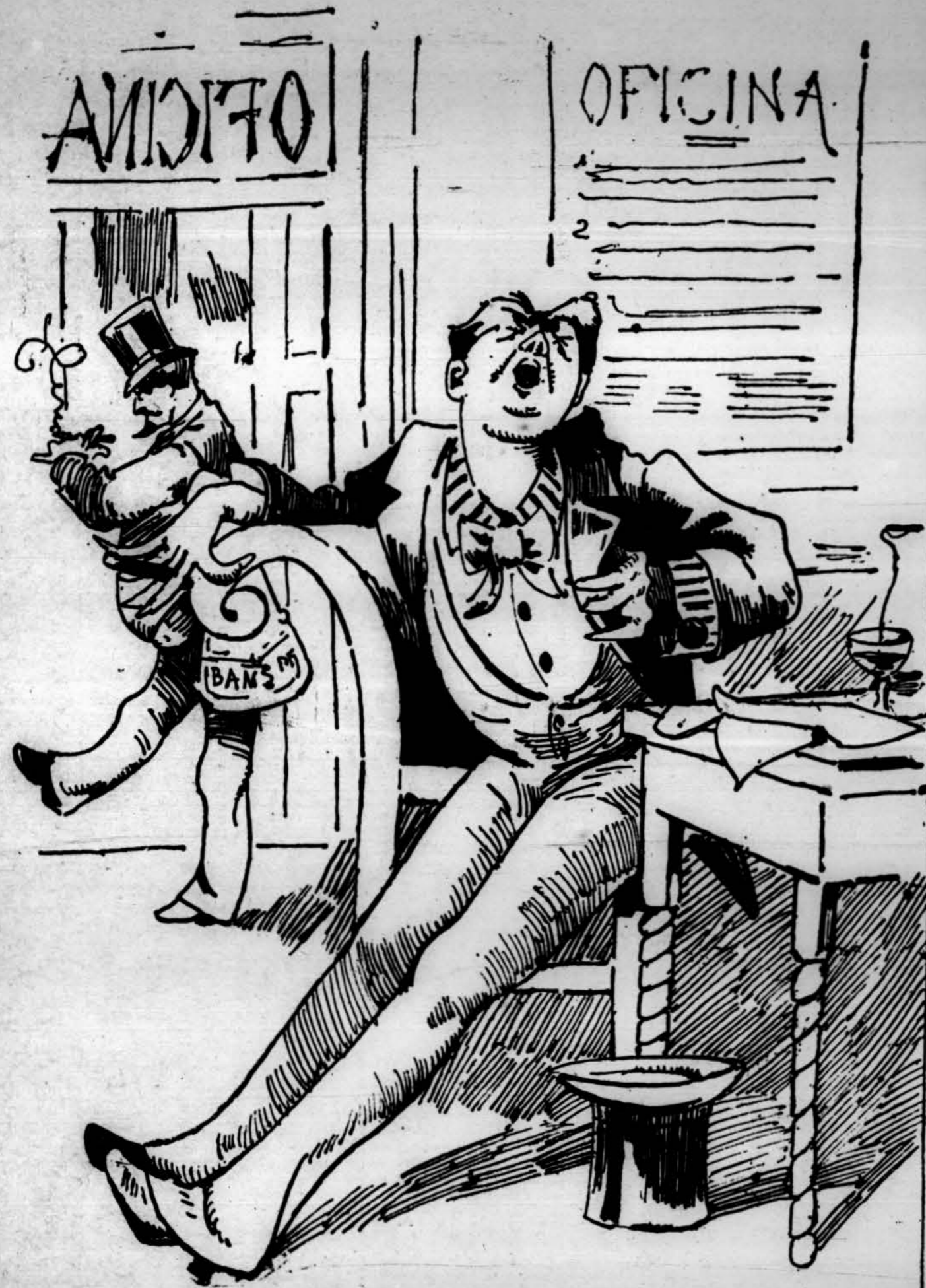
XARADA : Al-ba-ce-te

ROMBO: — F. Am. Ter. Alas. Fenix. Maca. Rin. Sa. X.

CORRESPONDENCIA

E. Farre. (Lleyda). La poesia anirà. Respecte á noticias agraahirém tot lo que 'ns comunicui. || V. Ferrer. (Sallent). Molt escusada y arregladeta podrá anar la seva poesia. Lo sonet no. || A. Refas. Home de Deu, no embruti paper per aquestas cosas. || J. V. (Cornellá). Gracia. || Ruch Nafra. Los epigramas bé || Julio Jecer. Anirà la poesia epigramática. || Plagas de Barcelona. Tot anirà... menos alló de regar ni aquella pluja que sols voldria al bacó de casa, s' entent. || J. P. T. P. Ja ho veu. || A. Arnall. (Alcoy). No estan prou ben versificats los epigramas. || Un escolá repenedit. Gracias de la noticia, pero si n' enviés d' altres donglins més detalls, si es cas hi tórich com vosté dia.

L' ISTIU

À MADRIT

À PROVINCIAS